

$$E_n = \frac{\hbar^2 k^2}{2m}$$

11 неочевидних "пасток" нового українського правопису, в які потрапляють навіть вчителі

ЗМІСТ

Разом, окремо чи через дефіс?	3
Пів: нове правило правопису	4
Проект, аудиторія, ефір: подвійні норми	5
Іншомовні слова: де найчастіше помиляються	6
Онлайн, офлайн та інші цифрові слова	7
Фемінітиви в сучасній українській мові	8

Разом, окремо чи через дефіс?

Одне з найпоширеніших джерел помилок в українському правописі

Багато слів і словосполучень в українській мові можуть писатися разом, окремо або через дефіс. Саме тут виникає велика кількість помилок — причому не тільки у учнів, а й у дорослих. Часто ми пишемо так, як звикли бачити в інтернеті або як звучить у розмовній мові, але це не завжди відповідає нормам сучасного українського правопису.

Слова, які пишуться ОКРЕМО

Окремо пишуться словосполучення, у яких кожне слово має власне значення. Зазвичай це стійкі мовні вирази, які ми використовуємо в повсякденному мовленні. Наприклад: будь ласка, до речі, на жаль, тим часом, з одного боку, з іншого боку, без сумніву, як раз, у зв'язку з, під час.

Приклади в реченнях:

- **Будь ласка**, перевірте правильність написання цього слова.
- **До речі**, новий український правопис був ухвалений у 2019 році.

Лайфхаки для швидкої перевірки

- Якщо слово стало єдиним поняттям, найчастіше воно пишеться разом.
- Якщо це стійкий мовний вираз, зазвичай слова пишуться окремо.
- Якщо слово має частини будь-, казна-, по-, часто використовується дефіс.

Коли сумніваєтесь, варто перевірити написання в орфографічному словнику або офіційних мовних ресурсах.

Слова, які пишуться РАЗОМ

Разом пишуться багато прислівників, а також деякі слова іншомовного походження, які з часом стали звичними для української мови. Приклади правильного написання: онлайн, офлайн, водночас, щодня, щойно, насамперед, зрештою, дедалі, завжди, навмисно

Приклади в реченнях:

- Урок сьогодні проходитьиме **онлайн**.
- Він **щодня** читає новини українською мовою.
- **Насамперед** потрібно перевірити орфографію тексту.

Слова, які пишуться ЧЕРЕЗ ДЕФІС

Через дефіс пишуться деякі займенники, прислівники та складні слова.

Найпоширеніші приклади: по-перше, по-друге, будь-хто, будь-що, казна-хто, де-не-де, коли-небудь, хтось-небудь, по-українськи.

Приклади в реченнях:

- **По-перше**, потрібно визначити головну думку тексту.
- **Будь-хто** може зробити помилку в правописі.
- Цю тему пояснили **по-новому**.

Перевірте себе

Оберіть правильний варіант написання.

- будь ласка / будь-ласка
- онлайн / он-лайн
- по перше / по-перше
- до речі / до-речі
- будь хто / будь-хто
- що дня / щодня

Правильні відповіді: будь ласка, онлайн, по-перше, до речі, будь-хто, щодня

Пів: нове правило українського правопису

Одна з найбільш помітних змін правопису 2019 року

Однією з найпомітніших змін, які приніс новий український правопис, стало правило написання слова «пів». Раніше існувало багато різних варіантів: разом, через дефіс або окремо. Це створювало плутанину і часто призводило до помилок навіть у досвідчених авторів. У сучасному українському правописі (2019) правило стало значно простішим: у більшості випадків «пів» пишеться окремо від наступного слова.

Основне правило

Якщо «пів» означає половину чогось і стоїть перед іменником у родовому відмінку, його пишемо окремо.

Правильно:

- ✓ пів години
- ✓ пів дня
- ✓ пів року
- ✓ пів яблука

Приклади у реченнях

- Ми чекали пів години перед початком уроку.
- Він прочитав пів книги за один вечір.
- На виконання завдання залишилося пів дня.
- Вона з'їла лише пів яблука.
- До магазину йти приблизно пів дороги через парк.

Такі словосполучення завжди пишуться окремо, навіть якщо раніше існували інші варіанти написання.

Написання з власними назвами

Якщо після слова «пів» стоїть власна назва, правило залишається таким самим — слова пишуться окремо, але власна назва починається з великої літери.

Правильно:

- ✓ пів Києва
- ✓ пів України
- ✓ пів Європи
- ✓ пів Львова
- ✓ пів Дніпра

У старих текстах або підручниках можна зустріти інші варіанти написання.

Раніше могли писати: півгодини, пів-яблука, пів-Києва

Згідно з новими нормами українського правопису такі варіанти більше не вважаються нормативними.

Приклади у реченнях

- Туристи об'їздили пів України.
- Він пройшов пів Києва пішки.
- Ми відвідали пів Європи за одну подорож.

Лайфхаки для запам'ятовування

Є простий спосіб швидко перевірити себе.

- Якщо слово «пів» означає половину, майже завжди пишемо його окремо.
- Після слова «пів» ставимо іменник у родовому відмінку: пів чого? — пів року, пів міста, пів дороги.
- Якщо сумніваєтесь — просто уявіть фразу «половина чогось».

Наприклад:

половина години → пів години
половина яблука → пів яблука

Слова з «пів» дуже часто використовуються у повсякденній мові. Саме тому правило написання «пів» варто добре запам'ятати.

Типові помилки

Через звичку до старого правопису люди часто допускають такі помилки.

- півгодини
- півроку
- півяблука
- пів-Європи
- пів-Києва

У сучасних текстах ці варіанти краще не використовувати.

Проект, аудиторія, ефір: подвійні норми

Одна з особливостей сучасного українського правопису полягає в тому, що для деяких слів допускається кілька нормативних варіантів написання. Це може дивувати: адже в школі нас часто вчили, що існує лише один правильний варіант.

Новий український правопис, затверджений у 2019 році, у деяких випадках дозволив альтернативні форми написання. Часто це пов'язано з історією слова, різними традиціями передачі іншомовних звуків або розвитком живої мови.

Такі випадки називають варіантними нормами.

Найвідоміші приклади подвійних норм

Проект / проект

Обидва варіанти є нормативними.

Слово походить від латинського *projectus*, і в українській мові тривалий час використовувався варіант *проект*. Новий правопис дозволив форму *проект*, яка краще передає звук [йе].

Приклади у реченнях

- Ми працюємо над новим освітнім проектом.
- Цей проект фінансується міжнародною організацією.

У сучасних медіа та освітніх матеріалах частіше використовують форму "проект".

Аудиторія / аудиторія

Новий правопис також дозволяє два варіанти написання.

Це слово походить із латинської мови. У традиційній українській орфографії закріпилася форма *аудиторія*, але новий правопис дозволяє також форму *авдиторія*, яка ближче передає історичну вимову.

Приклади

- Лекцію слухала велика аудиторія студентів.
- Спікер виступив перед широкою аудиторією.

На практиці форма *авдиторія* використовується значно рідше.

Ефір / етер

Ще один приклад варіантної норми.

Обидва варіанти правильні, але мають різну частоту використання.

Приклади

- Передача вийде в ефір о восьмій вечора.
- Радіостанція готується до етеру.

Форма *етер* іноді використовується в наукових або літературних текстах.

Чому з'явилися подвійні норми

Є кілька причин, чому сучасний правопис допускає кілька варіантів написання.

1. Історичні традиції

Різні варіанти могли використовуватися в різні періоди розвитку мови.

2. Походження слів

Багато слів прийшли в українську з інших мов, і їх можна передати кількома способами.

3. Розвиток живої мови

Правопис намагається враховувати сучасне мовлення та тенденції використання слів.

Іншомовні слова: де найчастіше помиляються

Пастки написання запозичених

Українська мова активно запозичує слова з інших мов: англійської, латинської, французької, німецької та багатьох інших. Такі слова називають іншомовними або запозиченими.

Вони стали звичною частиною нашого повсякденного мовлення: ми говоримо про інтернет, проекти, інновації, презентації, вебсайти та подкасти.

Інтернет: велика чи мала літера

Новий український правопис дозволяє два варіанти написання: інтернет та Інтернет. Сьогодні в більшості текстів, особливо в медіа та блогах, частіше використовується написання з малої літери.

Приклади:

- Я знайшов цю інформацію в інтернеті.
- Через інтернет можна працювати дистанційно.

Подвоєння в іншомовних словах

У деяких запозичених словах зберігається подвоєння приголосних.

Правильно: тонна, брутто, ванна, нетто.

Але в багатьох інших словах подвоєння не використовується.

Правильно: група, адреса, клас, програма.

Приклади

- Вантаж важив майже тонну.
- Ця програма допомагає перевіряти тексти.

Нові іншомовні слова

Сучасна українська мова активно запозичує нові слова, особливо з англійської. Зазвичай такі слова адаптуються до українського правопису.

Правильно: подкаст, вебсайт, блогер, стартап, менеджер, маркетинг.

Типові помилки

- веб-сайт
- под-каст
- стар-тап

У більшості випадків нові іншомовні слова пишуться разом.

Чому виникають помилки

Є кілька причин, чому саме іншомовні слова викликають труднощі.

1. Вплив інших мов

Люди часто орієнтуються на написання в російській або англійській мові.

2. Невідповідність між вимовою і написанням
Іноді слово звучить інакше, ніж пишеться.

3. Нові слова з інтернету

Багато сучасних термінів тільки нещодавно з'явилися в мові, тому їх написання ще не всі добре запам'ятали.

Лайфхаки для запам'ятовування

- Якщо слово давно використовується в українській мові, його написання вже закріплене словником.
- Більшість сучасних англомовних запозичень пишуться разом, без дефіса.
- Якщо сумніваєтесь, перевірте слово в орфографічному словнику.

Онлайн, офлайн та інші цифрові слова

Як правильно писати сучасні терміни, що прийшли з інтернету

З розвитком технологій у повсякденній мові з'явилося багато нових слів: онлайн, офлайн, вебсайт, подкаст, блогер, стартап та інші. Більшість із них прийшли з англійської мови, тому не дивно, що саме в цих словах часто виникають помилки.

Іноді люди пишуть їх так, як бачать в інтернеті або як вони виглядають в англійській мові. Але український правопис має власні правила адаптації іншомовних цифрових термінів.

Онлайн і офлайн

Слова онлайн і офлайн давно стали частиною повсякденного мовлення. Ми використовуємо їх у навчанні, роботі, спілкуванні та медіа. Згідно з нормами сучасного українського правопису, ці слова пишуться разом, без дефіса.

Правильно: онлайн, офлайн

Неправильно: он-лайн, оф-лайн

У деяких випадках слово онлайн може входити до складних слів.

Наприклад:

- ✓ онлайн-курс
- ✓ онлайн-зустріч
- ✓ онлайн-магазин

Тут дефіс використовується, тому що утворюється складне слово.

Приклади у реченнях

- Сьогодні урок проходиме онлайн.
- Частина курсу можна пройти офлайн.
- Багато компаній перейшли на онлайн-формат роботи.

Вебсайт чи веб-сайт

Ще одне слово, у якому часто допускають помилки, — вебсайт.

За сучасними нормами українського правопису слово пишеться разом.

Правильно:

✓ вебсайт

Неправильно:

✗ веб-сайт

Слово вже настільки закріпилося в мові, що сприймається як єдине поняття, тому пишеться разом.

Приклади у реченнях

- Інформацію можна знайти на офіційному вебсайті компанії.
- Новини публікуються на вебсайті школи.

Інші поширені цифрові слова

Сучасна мова активно використовує нові технологічні терміни. Більшість із них пишуться разом, без дефісів.

Правильно:

- ✓ подкаст
- ✓ блогер
- ✓ стартап
- ✓ чатбот
- ✓ стримінг
- ✓ маркетинг

Приклади у реченнях

- Він записує власний подкаст про освіту.
- Відомий блогер поділився новим відео.
- Компанія запускає новий стартап.

Коли дефіс усе ж використовується

Іноді дефіс усе ж потрібен — коли цифрове слово стає частиною складного поняття.

Приклади: онлайн-курс, онлайн-навчання, онлайн-платформа, онлайн-зустріч.

У таких випадках дефіс допомагає з'єднати два слова в одне поняття.

Фемінітиви в сучасній українській мові

У медіа, освіті, державних документах та повсякденному мовленні все частіше можна почути слова директорка, авторка, викладачка, міністерка.

Фемінітиви — це слова, які називають жінок за професією, посадою або видом діяльності. Вони утворюються від чоловічих форм і показують, що йдеться саме про жінку.

Новий український правопис (2019) офіційно закріпив можливість використання фемінітивів, що стало важливою зміною для сучасної мовної практики.

Що таке фемінітиви

Фемінітиви — це жіночі форми назв професій, посад, ролей або соціальних статусів.

Наприклад:

- ✓ автор → авторка
- ✓ викладач → викладачка
- ✓ директор → директорка
- ✓ редактор → редакторка

Такі слова допомагають точніше передати інформацію: стає зрозуміло, що мова йде саме про жінку.

Найпоширеніші фемінітиви

У сучасному мовленні активно використовуються такі форми: директорка, викладачка, авторка, редакторка, блогерка, журналістка, студентка, науковиця

Приклади у реченнях

- Директорка школи виступила з привітальною промовою.
- Відома журналістка отримала престижну премію.
- Викладачка пояснила складну тему дуже доступно.

Як утворюються фемінітиви

Суфікс -ка

Найпоширеніший спосіб. Директор → директорка, автор → авторка, редактор → редакторка.

Суфікс -иця

Використовується для деяких професій або ролей. Науковець → науковиця, мовознавець → мовознавиця, керівник → керівниця.

Суфікс -иня

Зустрічається рідше. Філолог → філологиня, член → членкиня.

Чи обов'язково використовувати фемінітиви

Новий український правопис не змушує використовувати фемінітиви, але дозволяє їх активно застосовувати. У багатьох офіційних документах досі можна зустріти традиційні форми, але в медіа та повсякденному мовленні фемінітиви використовуються все частіше.

У яких сферах фемінітиви використовують найчастіше

- у журналістиці
- у медіа
- у соціальних мережах
- в освітньому середовищі
- у наукових текстах
- у публічних виступах

На уроці викладач визначить рівень знань, знайде прогалини та підкаже, що робити для бажаних результатів